

GENEESKUNDE EN TECHNIEK

II

Als tweede voorbeeld van technische ontwikkeling noemen wij de inwendige belichtingen, de z.g. endoscopie. Wij verstaan daaronder het met een instrument invoeren van een heel klein electricch lampje in de holte van een of ander orgaan, en het dan door middel van datzelfde instrument bezichtigen van dat orgaan. Het is alweer zonder meer duidelijk, dat hierdoor het geneeskundig onderzoek gediend is, want men kan nu enkele dingen zien, die men vroeger uit symptomen als pijn, bloeding, etterafscheiding, enz., slechts met min of meer zekerheid kon vermoeden. Alleen is ook deze kunstbewerking weer verre van aangenaam voor den patiënt. Reeds het feit, dat dit soort onderzoekingen, hoewel hierbij van een operatief ingrijpen nog geen sprake is, als regel in een operatiekamer wordt verricht, is geschikt den patiënt angst aan te jagen. De eenvoudigste en minst onaangename behandeling is de rectoscopie. Hierbij voert men een dikke holle buis zoo hoog mogelijk in den endeldarm op, en bekijkt dan het darmslijmvlies. Beginnende gezwellen kunnen zoo vroegtijdig opgespoord worden, hetgeen van niet te onderschatten beteekenis is voor den patiënt. Ingewikkelder en vernuftiger is het instrument dat gebruikt wordt voor de cystoscopie, de blaaskijkerij. Het is duidelijk, dat men hier geen dikke buis in kan brengen. Integendeel, het heele instrument mag niet meer omvang hebben dan een dikke catheter, anders zou het de uitloozingsbuis van de blaas niet kunnen

passeeren. En door dit nauwe instrument moeten nu de geleidingsdraden verlopen voor het electricch lampje dat in de blaas licht verspreidt, moet een spiegellenzen-stelsel het blaasbeeld overbrengen naar het oog, moeten nog twee dunne catheters ingebracht worden, waarmee men desgewenscht de urine van elke nier afzonderlijk kan opvangen, en kan men zelfs zoo noodig instrumenten invoeren, waarmee gesneden of gebrand kan worden. Voor het herkennen van eenzijdige nier-aandoeningen is deze methode tegenwoordig van onschatbaar nut, want vroeger was men op het onderzoek van de uit de blaas geloosde urine afhankelijk, en wie kon dan met zekerheid zeggen, of de ziekelijke veranderingen die men in deze urine vond, uit de rechter- of uit de linker nier stamden?

Wij noemen als slot nog de bronchoscopie, waardoor men tot in de hoofdvertakkingen van de luchtpijp kan zien. De techniek gaat hier zoover, dat men eenige jaren geleden bij een mijner patiënten die aan kanker van de luchtwegen leed, een klein gaasje, waarin wat radium was gedaan, tegen de zieke plek aan kon brengen, daar 24 uur liet liggen, en het gevalletje daarna door middel van een stevig aan het gaasje bevestigden draad, die uit den mond was blijven hangen, weer naar buiten trok. Van levensreddende beteekenis is deze bronchoscopie ook gebleken te zijn bij personen — meest kinderen — waarbij een vreemd voorwerp in de luchtwegen was geraakt, zoodat verstikking dreigde. Via de bronchoscoop kon men dan dit vreemde lichaam pakken, en naar buiten halen.

Arts D. K. B.

IN HET NEDERLANDSCH MUSEUM VOOR ONDERWIJS EN OPVOEDING

Het Schoolmuseum te Amsterdam bestond onlangs 60 jaar. Naar aanleiding daarvan hebben we een bezoek gebracht aan het Museum dat wil zijn, en dit ook inderdaad is, een „nationaal centrum voor paedagogische documentatie.“ 't Woord schoolmuseum kan twee beteekenissen hebben. Vooreerst kan er mee bedoeld worden 'n museum van en voor een bepaalde school of ook voor dé school. 't Eerste voor kleine collecties die sommige scholen zich in langer of korter tijd hebben verworven, bijeen gebracht door de gezamenlijke belangstelling van onderwijzend personeel en leerlingen beiden en die benut worden als aanschouwingsmateriaal voor 't onderwijs aan die school. 't Spreekt vanzelf, dat de buitenwereld gewoonlijk onbekend is met het bestaan van zulke musea, al kan soms een school met recht trotsch zijn op z'n collectie, en al bewijst die aan het onderwijs ook belangrijke diensten.

De tweede beteekenis van het woord schoolmuseum is wel de meest gebruikelijke. Er wordt mee aangeduid 'n museum waarin alles geëxposeerd wordt wat op de school betrekking heeft. Dat is 't geval met het „Nederlandsch Schoolmuseum“ dat zich te Amsterdam bevindt.

't Nederlandsch Schoolmuseum is een vakmuseum, dus alleen

zij die door hun beroep 't onderwijs (voorbereidend, lager, middelbaar en gymasiaal) dienen, kunnen in de allereerste plaats deze instelling ten volle waardeeren, en 't belang er van beseffen voor de school en voor zichzelf. Want voor de school kan men hier een keus doen uit een vrijwel complete verzameling van de nieuwe (en ook oudere) boeken, leer- en aanschouwingsmiddelen en schoolmeubelen. En voor zichzelf hebben ze hier studiemateriaal in overvloed. Maar de school is niet enkel en alleen 'n terrein waar de vakman werkt, 't is ook de plaats waar het jonge geslacht wordt ontwikkeld en gevormd, waar men wordt voorbereid voor

In het domein van Dr Maria Montessori

een toekomstigen werkkring in het maatschappelijk leven. En zoo kan a priori eenige belangstelling voor de school, ook bij den leek, vermeerderd worden. Gelukkig is die belangstelling de laatste jaren iets toegenomen.

Door een bezoek aan 't Ned. Schoolmuseum wordt die belangstelling gewekt en versterkt. Leeken die er toevallig komen, verbazen er zich over dat het hen zoo interesseert, en die er uit belangstelling heen gaan, zien hun verwachting ver overtroffen. Dit ligt immers voor de hand: hier ontwaakt de herinnering aan iets dat in de eigen jeugd een groot deel van het leven vervulde, verlevendigt zich het besef dat het hier betreft een stuk leven van de tegenwoordige jeugd, waaronder misschien eigen kroost. Is 't wonder dat dan die belangstelling niet langer latent blijft? Laat ik, op papier, met u een kijkje nemen in dat Schoolmuseum. Er is ontzaglijk veel te zien; wie alles in de finesses zou willen nagaan, zou daarvoor dagen noodig hebben, ja kan er weken in rondsnuffelen.

En geen bordjes met „verboden de voorwerpen aan te raken,” grijzen hem tegen. 't Overgrootste deel van het ge-exposeerde: boeken, platen, kaarten en andere leermiddelen, mag in handen genomen worden.

Maar ieder kijkt voornamelijk naar wat hem het meeste belang inboezemt, en de smaken verschillen. Daarom hoop ik hier en daar een greep te doen en elk wat wils te geven. En mocht er dan een van oordeel zijn dat 't hier geschetste naar meer smaakt, dan kan ik hem met nadruk verklaren: er is ook meer.

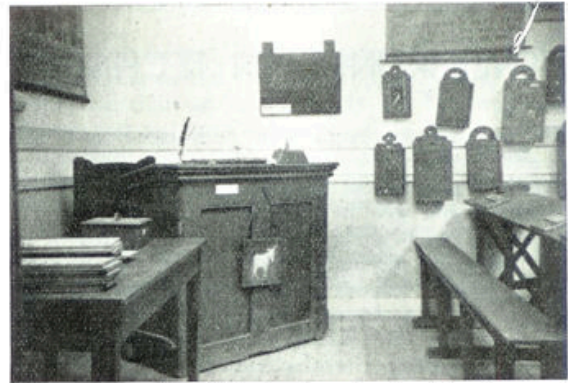
Het museum is verdeeld in een beneden- en bovenverdieping, met een klein aangebouwd zaaltje. De ingang voert direct naar boven en we komen langs mooie platen uit het kinderleven, boven.

Zooveel mogelijk is alles afdeelingsgewijs gerangschikt en met name zijn de verschillende onderwijsvakken (lezen, schrijven, rekenen, enz.) in evenzoo veel kleine afgesloten ruimten aangebracht.

Alles wat betrekking heeft op bijv. 't leesvak, dat zijn plaatjes, letterdoosjes, letterblokjes, leesplankjes, leesboeken, vindt men in een ruimte ondergebracht. En zoo is het ook met andere vakken. Dit is dus ook voor den leek heel overzichtelijk, men is er gauw thuis.

Elke afdeeling noodt tot zitten gaan. Wie vroeger, of nóg, veel hield van teekenen, kan er zien hoe de tegenwoordige methode is om de kinderen het teekenenbegrip bij te brengen. En zoo is het met alle vakken. Men kan hier te kust en te keur gaan. Juist ook voor a.s. onderwijzers is het hier een Eldorado om zich op onderwijsgebied te oriënteren.

Leermiddelen van vroeger en nu liggen voor ieder vrij uitgesteld. Jammer is dat door gebrek aan ruimte niet alles duidelijk tot zijn recht komt. Er wordt dan ook al jaren lang uitgezien naar een grooter gebouw, en toen het Amsterdamsch Burgerweeshuis leeg kwam te staan, werd de vraag geopperd: „Is dat niet wat voor het Schoolmuseum?” De onderhandelingen hierover zijn echter nog steeds aan den gang. Het museum heeft daarom vooral behoefte aan meer ruimte, wil het voldoen aan de eischen: een permanente tentoonstelling te zijn in leermiddelen en boeken bij

Een kijkje in „de oude school,” wel genoemd „de paedagogische gruwelkamer.”

het onderwijs gebruikelijk. In de hoofdzaal is daarom een ruimte vrij die ook altijd bezet is. Interessant is ook de bovengalerij waar alles wat betrekking heeft op de onderwijs-historie ligt opgeborgen.

Op de leestafel liggen de Nederlandsche onderwijsperiodes, kranten en tijdschriften. Bovendien ook bladen met een opvoedende strekking, evenals eenige buitenlandsche paedagogische tijdschriften; in 't geheel een honderdtal.

Met verbazing kijkt u naar de tientallen landkaarten die zich hier bevinden; van ons land en van zijn provinciën, van Europa en van andere werelddeelen, van onze koloniën, wereldkaarten, handelskaarten, kaart van Palestina, historische kaarten. Ze hangen in groepen bijeen en zijn door een eenvoudige inrichting alle afzonderlijk te bekijken. Een trap brengt u in de benedenzaal. Dan loopt ge langs een compleete bibliotheek waar men ook lectuur ter inzage kan krijgen bij de samenstelling van een schoolbibliotheek, langs schoolborden en banken, gymnastiektoestellen, sportartikelen, komen we bij vitrines met natuurkundige instrumenten, met aanschouwelijk materiaal voor dier- en plantkunde, met globes en reliefskaarten.

Een eigenaardige groep bevindt zich in een van de vitrines aan het einde van de zaal. 't Meest valt op een tamelijk groote pop in de kleederdracht van een Griek.

Verder staat er een model van Grieksche belegeringsmiddelen, van een enorme catapult en een copie van een molen uit het oude Pompei.

Dit zijn leermiddelen die dienen, om op het gymnasium het onderwijs betreffende Grieksche en Romeinsche antiek aanschouwelijk te maken.

Aan de groote zaal grenst een klein zaaltje waarin we het domein van Dr Maria Montessori herkennen. Alle Montessori leermiddelen vindt ge in het schoolmuseum en ook de lectuur er over. Een klasje met stoeltjes en meubeltjes, potjes, pannetjes, bellen en kralen en andere aanschouwelijke voorwerpen zijn aanwezig. Voor de bezoekers of ouders, die misschien nader kennis willen maken met de ideeën dezer Italiaansche onderwijzers.

Doch als we gaan vragen wat achter dat gordijn zit, zien we bij het opzij schuiven een massieven, ouden lessenaar, somber ziet ie er uit, niet vriendelijk, evenmin als de houten stoel, die er bij staat. Hij is uit dien „goeie ouwe tijd” toen het onderwijs en de onderwijzers heel anders waren dan tegenwoordig.

Alleen de kinderen waren blijkbaar niet anders. Ze waren vaak ondeugend en ongezeglijk — net als nu. En dan kregen ze met plak of gard, — niet net als nu. — Of ze waren dom — net als nu. — En dan kregen ze 't ezelsbord om hun hals, of moesten met het schandbord staan — niet net als nu. — Of hun haren mochten wel eens goed gekamd worden, met zoo'n heel fijn kammetje — net als nu. — En de meester deed hen dat gevoelen met behulp van een heel groote kam met lange pennen — niet net als nu. — Al die tuchtmiddelen ziet u, als zooveel attracties, bij dien lessenaar. En als u er zin in hebt, kunt u wat schoolboeken uit vroeger tijd bekijken, want die bezit het museum ook. Ons vluchtig overzicht is hiermee ten einde. Zoals ik al schreef, er is nog veel meer te zien, niet alles is voor den leek interessant, 't geheel echter zeker.

J. H. Kruizinga

Een overzichtsfoto van de groote zaal, op den achtergrond de leeszaal.